

NCERT Solutions For Class 8 Sanskrit Part - I Chapter 3

प्रश्न: 1. पाठे दत्तं गीतं सस्वरं गायत। (पाठ में दिए गए गीत को स्वर में गाइए।)

उत्तरम्— छात्र सुस्वर में गीत को गाएँ।

प्रश्न: 2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत—(नीचे लिखे प्रश्नों के उत्तर एक पद में दीजिए—)

(क) स्वकीयं साधनं किं भवति?

(ख) पथि के विषमाः प्रखराः?

(ग) सततं किं करणीयम्?

(घ) एतस्य गीतस्य रचयिता कः?

(ङ) सः कीदृशः कविः मन्यते?

उत्तरम्— (क) बलम्।

(ख) पाषाणाः।

(ग) ध्येय-स्मरणम्।

(घ) श्रीधरभास्कर-वर्णकरः।

(ङ) राष्ट्रवादी।

प्रश्न: 3. मञ्जूषातः क्रियापदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत—(मञ्जूषा से क्रिया पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—)

निधेहि विधेहि जहीहि देहि भज चल कुरु

यथा—त्वं पुरतः चरणं निधेहि।

(क) त्वं विद्यालयं

(ख) राष्ट्रे अनुरक्तिं

(ग) मह्यं जलं

(घ) मूढ! धनागमतृष्णाम्।

(ङ) गोविन्दम्।

(च) सततं ध्येयस्मरणं

उत्तरम्— (क) चल।

(घ) जहीहि।

(ख) विधेहि।

(ङ) भज।

(ग) देहि।

(च) कुरु।

प्रश्न: 4. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत—(मञ्जूषा से अव्यय पद चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए—)

एव खलु तथा परितः पुरतः सदा विना

(क) विद्यालयस्य एकम् उद्यानम् अस्ति।

(ख) सत्यम् जयते।

(ग) किं भवान् स्नानं कृतवान्?

(घ) सः यथा चिन्तयति आचरति।

(ङ) ग्रामं वृक्षाः सन्ति।

(च) विद्यां जीवनं वृथा।

(छ) भगवन्तं भज।

उत्तरम्— (क) पुरतः

(ख) एव

- (ग) खलु
(घ) तथा
(ङ) परितः
(च) विना
(छ) सदा

प्रश्न: 5. विलोमपदानि योजयत—(विलोम पदों का मिलान कीजिए—)

पुरतः	विरक्तिः
स्वकीयम्	आगमनम्
भीतिः	पृष्ठतः
अनुरक्तिः	परकीयम्
गमनम्	साहसः
उत्तरम्— पुरतः	पृष्ठतः
स्वकीयम्	परकीयम्
भीतिः	साहसः
अनुरक्तिः	विरक्तिः
गमनम्	आगमनम्

प्रश्न: 6. लटलकारपदेभ्यः लोट-विधिलिङ्लकारपदानां निर्माणं कुरुत—(लट् लकार के पदों से लोट और विधिलिङ् लकार के पदों का निर्माण कीजिए—)

लटलकारे	लोडलकारे	विधिलिङ्लकारे
यथा— पठति	पठतु	पठेत्
खेलसि
खादन्ति
पिबामि
हसतः
नयामः

उत्तरम्— लोटलकारे	विधिलिङ्लकारे
खेल	खेले:
खादन्तु	खादेयुः
पिबानि	पिबेयम्
हसताम्	हसेताम्
नयाम	नयेम

प्रश्न: 7. अधोलिखितानि पदानि निर्देशानुसारं परिवर्तयत—(निम्नलिखित पदों को उदाहरण अनुसार परिवर्तित कीजिए—)

यथा— गिरिशिखर (सप्तमी-एकवचने)	— गिरिशिखरे
पथिन् (सप्तमी-एकवचने)	—
राष्ट्र (चतुर्थी-एकवचने)	—
पाषाण (सप्तमी-एकवचने)	—
यान (द्वितीया-बहुवचने)	—
शक्ति (प्रथमा-एकवचने)	—
पशु (सप्तमी-बहुवचने)	—

उत्तरम्— पथि
राष्ट्राय
पाषाणे
यानानि
शक्तिः
पशुषु

प्रश्न: 8. उचितकथनानां समक्षम् 'आम्', अनुचितकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत—(उचित कथनों के सामने 'आम्' तथा अनुचित कथनों के सामने 'न' ऐसा लिखिए—)

यथा—पुरतः चरणं निधेहि।

आम्

(क) निजनिकेतनं गिरिशिखरे अस्ति।

आम्

(ख) स्वकीयं बलं बाधकं भवति।

आम्

(ग) पथि हिंसाः पशवः न सन्ति।

आम्

(घ) गमनं सुकरम् अस्ति।

आम्

(ङ) सदैव अग्रे एव चलनीयम्।

आम्

उत्तरम्— (क) [आम्] (ख) [न] (ग) [न] (घ) [न] (ङ) [आम्]